

POCHMURNY (29) *ai*

o jasne.

sg m N pochmurny (11). ◊ *G* pochmurn(e)go (1). ◊ *A* pochmurny (1). ◊ **[I pochmurnym.]** ◊ *f N* pochmurną (4). ◊ *A* pochmurną (1). ◊ *I* pochmurną (1). ◊ *n N* pochmurn(e) (3). ◊ *I* pochmurnym (1). ◊ *pl N m pers* pochmurni (1). *subst* pochmurn(e) (3). ◊ *A subst* pochmurn(e) (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Zachmurzony; caliginosus, nebulosus Mącz, Cn; nubilus Mącz; nubilans, praenubilus, turbidus Cn (9)* : Przydzye Iefień pochmurna/ álic liŧtki lecą *RejZwierz* 127v; *Mącz* 252b.

Wyrażenia: »pochmurny (był) dzień« = *dies caliginis PolAnt* [szyk 2:2] (4): Iż dzień pirwy Bożego narodzenia znamionuie nam Styczeń/ od zarania począwŧy aż do południa był pochmurny/ k temu fnieżek popierzchał *LudWieś Bv*; Polum caliginosum, Pochmurny dzień. *Mącz* 31d, 27b; *BudBib Ez* 34/12; [*Cresc* 1571 518].

»pochmurne niebo« = *nebulosum coelum Mącz* (2); *Mącz* 243b; Dżiś będzie niepogodá/ ábowiem fię czerwieni pochmurne niebo [*triste caelum*] *WujNT Matth* 16/3.

Szeregi: »pochmurny a dżdżowy« (1): A z tąd ten Podmaiek będzie niemal wŧytek pochmurny a dżdżowy. *LudWieś B2*.

»obłoczny i pochmurny« (1): ták fię pytác będe o drobach moich/ y wyzwolę ie ze wŧzech mieyŧc do ktorych fię rozprofzyły wdzień obłoczny/ y pochmurny [*in die nubis et caliginis*]. *BudBib Ez* 34/12.

2. *Przynoszący niepogodę* (2) : IAkokolwiek dáleko Andromedá leży: Przedsię zá nią Wieloryb [*konstelacja*] niewŧciągniony bieży/ Ale tá Aquiloná iálnégo ŧye trzyma: Wieloryba záŧ/ Aufter pochmurny przedyma. *KochPhaen* 14; [gdyż z tychto ŧtron [*od południa i od zachodu*] wiátry bywáią pochmurne y niezdrawe. *Cresc* 1571 490].

Wyrażenie: »pochmurne obłoki« = *gęste chmury* (1): Pochmurne obłoki będą, y wiatr. *FalZioł* V 56.

3. *Ciemny, mroczny* (4) : *Densa et aspera sylva*, Gęŧty á pochmurny lás. *Mącz* 82a; *obnubila et obsita tenebris loca*, Pochmurne mieyŧcá. *Mącz* 252b.

Przen (2) :

Wyrażenie: »pochmurna ciemność« (2): Słuchayże ci hárcownicy álbo pomagácze tey beŧtiey/ gdy ŧie iuz okaże ŧzczyrą prawdą Páńŧką thá pochmurna ciemność ich co będą czynić? *RejAp* 136, 136.

4. *Posępny, smutny, ponury, melancholiczny; tetricus, tristis, vultuosus Mącz, Cn; turbidus Mącz; adotricus, constrictus, deiectus, subhorridus Cn (14)* : *Tristis et decrepitus senex*, Pochmurny á zgrzibiáły/ álbo skurczony ŧárzeć. *Mącz* 79d; *Homo turbidus*, Smutny, pochmurny człowiek. *Mącz* 469b, 148b, 182d, 512a; Ale by dżiś do kthorego z náŧzych pánow przyŧzedł s pochmurną poŧtawą *Philozoph*/ ábo kto iny/ ktoby im s przykrá cznotę [...] pokazác/ y náuczyć ich dobrych obyczáiów chciał [...] *GórnDworz Ee6v*.

W połączeniu szeregowym (1): A qua [*od góry Tetricus*] *homines tetrici dicti*, Smutni/ ŧurowi/ pochmurni/ záŧepieni ludźie. *Mącz* 453b; [ábowiem fię nie godźi temu/ ktorego naiáŧnieyŧzym zową/ żeby miał być ŧmutnym/ pochmurnym/ y ponurym *Tetrykiem WerReguła* 140].

Wyrażenia: »oczy, wzrok pochmurny(-e)« [szyk 2:1] (2:1): [żona Marchołta miała] brodę iákoby v kozlá/ vřřhy iákoby v oflá/ oczy pochmurne á płynące March¹ A2; March³ T7; Cepas edisse, Proverb. Pochmurnego wrzoku [!] ludzie. *Mącz* 48a.

»ponure poźrzenie (a. weźrzenie)« (2): Nubecula [...] per translationem, Pochmurne/ Niewefołe poyźrzenie. *Mącz* 252b; Iedno też zálie niechczę/ áby zuchwálřtwo w nim [w dworzaninie] pánowáło/ iżby pochmurnym weźrzeniem/ pořtáwą frogą/ odęty m wálem/ řthrářzyć miał/ á nie vmiál łágodnie mowić *GórnDworz* D6.

»pochmurna twarz« = *tristis vultus* *Mącz*; *deiectus vultus*, *frons adsstricta a. constricta a. vultuosa*, *triste supercilium* *Cn* [szyk 1:1] (2): *Mącz* 512a; Nie ma [rzejimieszek] oká wolnego/ nie poyźrzy wefoło: Záwřze ma twarz pochmurną/ y ponure czoło *KlonWor* 37.

Szereg: »smutny a pochmurny« (1): *Tristis ac demissus vultus*, Smutna á pochmurna twarz. *Mącz* 512a.

Synonimy: 1. dźdźowy, mglany, niepogodny, obłoczny; 3. ciemny, mroczny; 4. niewesoły, ponury, smutny, zasępiońy, zasępisty.

Cf [**POCHMARNY**], **POCHMUROWATY**, **POCHMURY**

EW, (JDok)